

Még egyszer Kertész

A levél voltaképpen barátsággal íródott, ezért is válaszolok rá. Éppen egy héttel ezelőtt azt játszottam el a lap tárcarovatában, hogy egy baráti szavazás eredményeképpen kiket választottak az elmúlt század, de már nem élő legjobb íróinak. Most mindegy is ez. Krúdy neve pl. vitathatatlan volt, s amikor lejegyeztem őt, mellesleg megemlítettem, hogy Kertész Imrének is ő a kedvenc magyar kollégája. A levél szerint ez csibészesség volt, hogy jön Krúdy mellé egy Kertész. Csak azt akartam volt érzékeltetni, milyen érdekes, hogy stílusban, a megformálás módozataiban, világképben, élményanyagban ennyire más vidékről jött író is Krúdyt, mondjuk így, kultiválja. A levél így folytatódik: „....De Kertész Imre neve bezsaluzta a képzeletemet, mert éppen ő maga a zsalu, amellyel rosszkedvű személye, darabos stílusa fátumszerűen eltakarja hosszú évekre irodalmunkat a világból. A műhelyek majd az ő fordítását, értelmezését támogatják. De az olvasók ezekből a történetekből, a magyar irodalomból, sajtóságokból, színekből keveset kaphatnak viszont...stb.” Ezek bizony komoly ostobaságok. S vélhetően népszerű ostobaságok. Ezért némileg tanáros leszek. A Nobel-díjat a legnagyobb élő magyar író kapta? Nem. Egyfelől nincs is legjobb magyar író, illetéknéppen Kertész is a sok kiváló, nagyformátumú magyar írók egyike. Több magyar élő kaphatott volna teljes joggal Nobel-díjat? Igen, több magyar író kaphatott volna Nobel-díjat. De ha pl. az „áruló” Esterházy kapta volna, a nemes jobboldal akkor is hörgögne és a fogát csikorgatná, mint ahogy a Magyar Nemzet heteken azt fűcsőrészte a Nobel-hír után, hogy a becstelen Kertész negyven éve plagizált egy kollégájától. Igen, megírta helyette a második és a harmadik fölvonást, mert a színház ilyen, több kéz mozog egymás mellett, ráadásul még az izgága dramaturgok is. Ezt tudták elővakarni, márhogy Kertész lop, lopja a témát. A Magyar Írószövetség volt elnöknője vad könnyezésbe fogott a díj hallatán. Ő, nem, nem örömeiben tette. Na és ha Nádas kapja a díjat, aki szintén nagyon, nagyon megérdemelné, nyomban előkerülne a szexuális másság irtóztató, hátborzongató témája. Kertész hirtelen föltámadó népszerűsége, világhíre, hatalmasra puffasztott holokauszárnya mármost sötétségbe takarja a magyar irodalom pompázó, ezer színű virágoskertjét? Nem, nem takarja sötétségbe. Ha akarná se tudná. Személyesen tudom, hogy Kertész nem csak a maga menedzselésével foglalkozik, hanem előszeretettel ajánl külföldi kiadók figyelmébe ismeretlen, fiatal írókat is. Komoly súllyal, olykor az itthoninál is erőteljesebb elismeréstől övezve van jelen külföldön és nem csak német, hanem egyéb nyelvterületen is Nádas Péter, Esterházy Péter, Krasznahorkai László, Földényi László, Szijj Ferenc, Eörsi István, Parti Nagy Lajos, Garaczi László, Kukorelly Endre, Láng Zsolt, Balla Zsófia, Bodor Ádám, Békés Pál, Márton László, Tandori Dezső, Szabó Magda, Kányádi Sándor, a szegény Tar Sándor és a sor nem teljes. Szerintem ez elég színes tabló. Vagy nem az, kedves barátom? No és hányan tudják pl. most, jelen pillanatban ebben az országban, hogy Krasznahorkai vagy Bodor milyen nagy író, hm? A szakma fele tudja. Vagy néhány egyetemista, kicsi bölcsész.

Hogy Kertész stílusa darabos lenne?! Ő, nem, dehogysis. Kertész stílusa szigorúan megformált, már-már zenei módon megkomponált, a fekete iróniával áthatott stílus. Kertész prózája egyszerre mélyen bölcséleti és zsigerileg tapasztalati. Nem kétséges, szokatlan stílus. Nem nagyon írtak így minálunk eddig. Kertész nagy író, nagy, nemes vad, s olyasmit tudott megcsinálni, amelyet a világon, bizony, bizony, senki más. Nem fog Kertész mindenkinek tetszeni. Helyes. Nem fogja Kertészt mindenki érteni. Ez se olyan nagy baj. Aki pedig azt hiszi, hogy a Sorstalanság népszerűsége árthat a magyar irodalomnak, az komolyan téved. A magyar irodalomnak jobban árt, ha a gazdag, vállalkozó fiú Kossuth-díjat vásárol az édesapjának, egy szorgos, ugyanakkor enyhén szólva is középszerű, ámbár bizonyára nagyon kedves embernek.

SZÍV ERNŐ

Jégszobor

Befagyott a párizsi panteon előtt álló szökőkút a mínusz 6 Celsius-fokos hidegben. Fotó: MTI/AP/Laurent Rebours

A FÖLDRAJZI PEREMVIDÉK IS LEHET VERSENYKÉPES AZ EURÓPAI UNIÓBAN

Szeged, a biopolisz

A készülő Nemzeti fejlesztési tervben határozottan körülrajzolt régiós fejlesztési irányoknak kellene szerepelni. Szeged és a régió talált már magának egyedi fejlődési irányt, kitörési pontot. A régi-új jelző: Szeged, a régió biopolisza.

Eleget sajnálkoztunk! Nem ért ide az út, a külföldi tőke, viszont volt a közelünkben háború. A dél-alföldi régió leszakadt. Őszintén szólva magunk unjuk már legjobban, hogy örökké a szegénységünk-ről folyik a szó. Ideje lenne kitalálni valamit, ami elmozdítja a holtpontról a várost, Szegedet, s vele a környezetét, a régiót. A hosszas helyben topogás után jó lenne már látni legalább a lehetőségét a haladásnak.

A RÉGIÓ VALÓSÁGA

Nyakunkon az uniós csatlakozás. Így fogalmaznak sokan, akik régóta tudják, hogy a felkészülés egyebek mellett annyit tesz: az EU-tagság pillanatában a régióknak készen kellene állni a nagyobb pénztámogatások befogadására. Ezt a készenléti állapotot egyáltalán nem könnyű előállítani. Jöjjön az a pénz, majd elköltjük – mondanánk; csakhogy ez a „módszer” nem működik az unióban. Nagyon megnézik: mire, miért, mennyit, milyen eredménnyel költenek.

– Egészen világos, hogy az uniós csatlakozásban mi a hívás számunkra – magyarázza dr. Dudits Dénes akadémikus, a Szegedi Biológiai Központ (SZBK) főigazgatója. – A magyar városok és régiók közül azok tudnak fejlődni, vagyis részt venni a nemzetközi versenyben, ahol csúcstechnológiára épülő ipar lesz.

Csúcstechnológia? Ipar? Itt? Aki ma körülnéz Szegeden, álmok álmodójának gondolja a professzort. Csakhogy ő bebizonyítja: igenis megalapozott, a valóság tényeire épít az az elképzelés, amelynek megvalósulásáért személy szerint már évek óta lobbizik.

A SZEGEDI SPECIALITÁS

A gondolkodás logikája a következő: van Szegeden olyan egyedi, másutt ilyen mennyiségben és minőségben nem koncentrálódott szellemi teljesítőképeség, amelyre csúcstechnológiai ipart lehet építeni. Ez az élettudományi kutatási kapacitás, amelyre a világ egyik leggyorsabban fejlődő iparága települhet. Ez a bioipar. Szeged és a régió valóságos kitörési esélye az, ha a város – biopolisszá válik. De az egész országnak is akkor van esélye bekapcsolódni a nemzetközi fejlődés áramába, ha kapcsolódni tud a modern biológiai kutatásokon alapuló, az emberek életminőségén javító fejlesztésekhez. Az ország sok vezető kutatója egyetért ebben Dudits professzorral, akinek kikristályosodott elképzelése van arról is, hogy a szerteágazó élettudományi kutatások mely területén lehetne koncentrálni a leginkább hatásosan a hazai erőket. Ez a genomika.

Dudits Dénes szerint a magyar városok és régiók közül azok tudnak fejlődni, vagyis részt venni a nemzetközi versenyben, ahol csúcstechnológiára épülő ipar lesz. Fotó: Karnok Csaba

Az informatikai robbanás-hoz lehet csak hasonlítani azt az elképesztően gyors, egészen új gondolkodási rendszert kialakító fejlődést, amit a modern biológia produkált a genetikai kód ismertté válásával. A gének funkciójának rohamos ütemű megismerése az élet számos fontos területére van hatással. Kiténtetett az orvoslásra, ezen belül a diagnosztikára, a terápiára, a megelőzésre; az egészséges élelmiszerek előállítására; a környezetvédelemre. Funkcionális genomika – így nevezik összefoglalóan az élet minőségén javító, a génfunkciók megismerésén alapuló kutatásokat, amelyekre szerte a világon új, biotechnológiai iparágak épülnek.

A VIRTUÁLIS KÖZPONT

Dudits professzor kidolgozott egy részletes elképzelést a Magyar Genomikai Központ (MGK) kialakításáról, s megnyert az ügynek majdnem húsz hazai egyetemi és akadémiai kutatóhelyet. Ezek vezető tudósai együttműködnének a falak nélküli, úgynevezett

virtuális genomikai központ megszervezésében és működtetésében. Mit jelent ez? Egy szakmai központ országos szinten összehangolná a genomikai kutatásokat és fejlesztéseket, komplex, beruházásokat igénylő projektek gazdája lenne, háttérrel adna nemzetközi pályázatokhoz és bázisát jelenítené a még hiányzó, de óhatatlanul szükséges kutatói kisvállalkozásoknak. Az MGK az ország bármely kutatóhelye, minden tudós számára nyitott lenne, aki hatékonyan hozzá tud járulni a kiválasztott genomikai program megvalósításához. Ezek a projektek nagy kapacitást, összehangolt kutatást

igényelnek és konkrét társadalmi igényt – például gyógyítást, állatorvosi diagnosztikát, növény-nemesítést stb. – szolgálnak. Az MGK egyetemi, akadémiai, minisztériumi, alapítványi kutatási egységek összehangolt együttműködését biztosítaná, laboratóriumokat működtetne, elősegítené a kutatási eredmények felhasználását a kutatók kisvállalkozásainak támogatásával. A falak nélküli intézmény, amellyel a világ genomikai kutatásaihoz is kapcsolódni tudnánk, a Magyar Tudományos Akadémia fennhatósága alatt dolgozna. Mindössze évi 700 millió forintból „kijönne”, az alapfunkciókat ennyiből ellátná, s ezen túl: pályázná és pályázná és pályázná – európai forrásokra is.

A BIOIPARI MODELL

Mi köze az MGK-nak Szegedhez? Sok. Az ötlet és a kezdeményezés – szegedi. Nem véletlenül. A biológiai oktatás és kutatás intézményei páratlan koncentrációban találhatók meg a Tisza bal partján, Új-szegeden, s az élettudományi kutatások bázisát

a másik part intézményei, a klinikák, a főiskolai karok bővítik. Az alapkutatással foglalkozó egyetemi részlegek és az SZBK mellett két alkalmazott biológiai kutatóhely, a Bay intézet és a gabonatermesztési kutató is itt működik. Mármost a tervbe vett virtuális intézmény csakis egy meghatározott szakmai központból működtethető. Miért ne lehetne ez Szeged? A genomikai infrastruktúra kialakításában országosan is élen jár a SZBK, és van már több szegedi példa arra is, hogyan lehet több intézmény összefogásával a kutatási eredmények fölhasználását segíteni.

Az SZBK, a klinikák, a növény-nemesítéssel foglalkozó Gabonatermesztési Kutató Kht. eddigi közös programjai – jó minták.

A Dudits Dénes által összeállított, számos hazai kutatóhely által támogatott javaslat a genomikai központ létrehozására – az Akadémia elnökének támogató nyilatkozatával – a kormány előtt van.

A KITÖRÉSI PONT

A legközvetlenebb feladat, hogy a Nemzeti fejlesztési tervben szerepeljen a koncepció, amely a modern bioipart jelöli meg Szeged és a régió fejlődési irányaként. A régió parlamenti képviselőinek nem kell tovább törni a fejüket, milyen témában lobbizzanak. A városvezetőknek sem. Hiszen ígéretes városfejlesztési stratégiai célt is jelent ez az elképzelés.

Csak arra kellene vigyázni, hogy a képzelet szárnyalását – mely szerint Szeged az élettudományi kutatásokra épülő bioipar fellegrára, a régió biopolisza lehet – kézzelfogható, valóságos tettek kövessék. Miután a politikusok elérik, hogy a város számára előnyös kormánydöntés születessen, s a Nemzeti fejlesztési tervben szerepeljen a régió ambíciója, a városnak anyagilag is segítenie kell a bioipar megletelepedését. Például infrastrukturális háttérrel. Ennek is van már neve: Szegedi Biotechnológiai Innovációs Központ. Olyasmi lehetne az új intézmény az élettudományok terén, mint a Szegedi Tudományegyetem és gazdálkodó cégek összefogásával dolgozó Kooperációs Kutatói Központ, amely műszaki témákban segíti a kutatások hasznosítását. A nagyszabású és igen konkrét tervet kezdeményező tudósok már tárgyaltak Szeged vezetőivel, s a tárgyaló felek közötti teljes egyetértés reménykedni jogosít a gyors tettekben.

SÜLYOK ERZSÉBET